

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral. 2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riutort.)

LA AURORA

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fie Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a nes qui s'ho guany

Un poc de solfa plana

Qui sia afectat d'estudis de zoologia socialista comparada (branca de s'història-natural que estudia ets animals), no ha de fer més que avorir una pessa de dos o sensa això, agafar un nombre qualsevol de s'Obrer Balear, i tendrà una alegria per tot el còs de veure-hi botar tancats dins aqueixa gabia animalets de tot pelatge, alegria que ha d'arribar an es curucucú, escoltant tanta de variació de veus, desde es bram fins an es remeulo i sa cantoria més fina i encativadora.

I si aqueix espectacle l'ha deixat amb un peu alt i vol trobar camp més ample p'es seus estudis, pot cercar sa col·lecció completa, si és que qualque amador de lo extravagant ha tenguda s'extravagant idea d'estojar tots es nombres, quedant sorprès davant una segona arca de Noè, amb un parei d'animals socialistes de cada especie, pero amb sa única diferencia que s'Arca de Noè surà, mentres que s'Arca socialista mitja d'aigo, es un incert que no fassa ui p'es camí, que pugui arribar en salvament barca i bolitx. A Na Margot li pertocaria estar amb ses cotorres, an En G. Moron amb ses monees i que li cuidassen sa coa En Fuset o N'Ot de Buen, ja que aqueix diuen que en desxendeixen d'aquells animalets tan coarruts, vaivers i triconetjadors. A N'A. Reixach l'haurien d'encoblar amb sos cans nanells atacats de rabiosa malaltia fra-clero-monjil; En Galmès podria anar amb ses oques, tan renoueres i baladreres com són.

**

Na Margot donant-les se de sabuda, ensata sa nou, amb un articletxo que no pesa una serrina, parlant de sa dona i de sa *questió feminista*, de la qual es panel-los socialistes tant han ralat. Però es cap d'avall es socialisme no s'ès aconhortat de rallar-ne, segons ella, «sinó que és s'únic que ha treballat més a favor de sa dona».—Però, dona de Deu! com no veis que an aquestes paraules vostres o hi sobra «s'únic» o es «més»? Si es socialisme és es «que ha treballat més a favor de sa dona», per forsa n'hi ha d'haver d'altres que hi «han treballat», i per lo mateix ja no és «s'únic».—I deixant anar aqueixa manera tan esburbada que teniu de rallar, veiam què és això a on deis que «es socialisme «ha treballat» tant i tant a favor de sa dona»? Si és «s'únic» es socialisme que en pot fer d'això, és segur que tendrà s'exclusiva, sa patent d'invenció. Ja veim que aquell «més» e-hi sobra com e-hi manca un poc o un moit de suc de cervell. Ja veim que volfeu dir que es socialisme es estat fins ara es parit qui més s'ès desteixinat p'es benestar de sa dona. Unes quantes llissons de *literatura fina* amb quatre regles de bon sentit, no vos caurien malament En Morón, company vostro, en dona dalt s'Obrer, que, per veure com se'n desfà, e-hi poren llogar cadiretes. Se coneix que s'ha cremat ses ceies derrera sa gramàtica, no sa de cap llengo, sino sa *parda*; i també se veu que les s'ha cremades derrera sa Retorica; vos és sortit un mestre de bon gust aqueix Morón; i, si no li pega un mal aire, serà una verdadera llumenera...apagada.

I sobre tot, si sou forastera, lo qual

poc m'importa, haurieu d'escriure com mana i ordena sa *Reial Acadèmia Espanyola*, que aposta s'aguanta de Reial Ordre, per donar llustre i esplendor a sa llengo castellana, cuidant de refinar ses cordes destrempades. I si sou mallorquina, o apreniu d'escriure millor és foraster o escriviu en mallorquí! i si vos trobau endidalada, tant per un com per s'altre, serà coneixedor que Deu no vos crida per aqueix camins d'embrutar paper, sino que lo més avinent serà emprar es temps dins sa cuina rentant plats i adesant la casa.

Idò sí, Na Margot demana llavò més fresca que una cama rotja i amb més satisfacció que si hagués conquistat Buda-Pest, es per que d'aqueixa elaboració socialista a favor de sa dona. ¿«Per que»? diu ella posant-hi tot seguit un kilòmetre de punts suspensius. «Ara esperam sobre es *per que*; ¿no hi haurà negú que contest? Per de prompte vaig a comensar jo mateix». Amb aqueixa invocació tan.... *peripatètica*, amb aqueix glop de vi i un parei d'olivetes, amb aqueix manadet de *crigonella (foenum graecum)*, que, segons diuen ets intesos, fa venir sa talent an es més desmenjats, sobre tot an es bons, comensa sa lletania de dois i ximpleses, i tantes n'arriba a dir que s'estalonen unes amb ses altres. No hi ha cap dupte que, per molt que fassen, mai sa memoria i s'imaginació tenen aturai, mai estàn sensa ferres, lo mateix que ets obrers des nostros dies. Idò bé, llegint aqueixa introducció tan interessant i pintoresca, estil socialista, a s'article de Na Margot «*Sobre la mujer*» i un altre d'un tal Galmès, igualment *femellenc* o *feminista*, emparentat amb so primer per part des dois i bajanades, som anat componguent i reproduint alguna de ses escenes més típiques, i que tant sovintegen en haver-hi fires i festes. An es portal d'una de tantes barraques e-hi veis dret o recolzat un homo gros i sapat, amb ses colors de rava a sa cara. No hi ha dupte que podria esser molt bé el Sr. Galmès de s'Obrer, i amb una vergueta en sa mà senyala un ròtol plantificat dalt sa porta, cridant amb una veu aigordentera que toma d'esquena de vint passes lluny:—*¡Adelante! ¡Adelante, señores! ¡adelante!* ¡Una cosa mai vista an aquesta població! ¡Lo millor de tota sa fira! ¡Sa dona gigantà-aranya! Entrada general deu cèntims! ¡Fenòmeno meravellós, premiat a totes ses exposicions! ¡Fa denou pams i mig d'alsada! Pesa 200 kilos! du es número 13! ¡Per vestir-la s'han mester coranta canes de roba i se menja un moltó cada dia entre berenar, dinar i sopar! ¡Sa dona giganta, señores, es nadiua i habitadora de Constantinopla i corre es vint i cinc anys! ¡Es s'èxit més gros que s'ès vist mai a Sa Calobra, a Copenhague, a Cuente-Carabassil, a Ses Illetes, a on ha actuat darrerament! ¡Dins tres dies mos n'anam an *Es Canyet, señores*, passant primer per *La Porral* ¡Aprofitau-vos de s'ocasió, señores! ¡Sa dona que sempre queda de major alsada! ¡Come bona inglesa, se posa dins sa butxaca set o vuit persones i amb una potada esclafa un porc gras! ¡Adelante, señores! adelante! Entrada general: diez cèntims! ¡Niños, militares i obreros sin graduación, cinco cèntims!

Una cosa per l'estil fan ets escrigadoretos caps-closos i torre-pipes de

s'Obrer Balear per anunciar es socialisme! lo mateix que fa qualsevol penjat per convidar babaluets a anar a cassar gambosins!

LLORENCET DE SES JOTES.

Ses eleccions

de diumenge passat

A ses eleccions de diputats a corts de diumenge passat e-hi va haver de tot: a unes bandes gran moviment i rebumbori, i altres molta de calma i gran indiferencia.

A Mallorca, tret d'alguns pobles, no se conegué que n'hi hagués d'eleccions; foren molts que no votaren per que tant les era buit com carregat. Vetaquí es vots que tengueren es sis *candidats* que lluitaven: En Maura, 23.690; En Rosselló, 25.976; En Weyler, 24.418; Es Comte de Sallent, 23.233; En Socies, 24.418; En Valenzuela, 4.695.—Es comentari que mos acorre, és que pertanyia an En Maura i an En Valenzuela tenir-ne més, un pèr lo que representa i l'altre per lo que ha fet per Mallorca.—Enviam la nostra enhorabona an els qui han triumfat.

A Madrid han triumfat cinc monàrquics (tres liberals i dos datistes) i tres republicans de la conjunció republicana-socialista, això és, En Pau Iglesias i dos republicans (En Morayta i En Castrovido). Dos mauristas no sortiren, però tengueren més de desset mil vots, cinc o sis mil més que no a les darreres eleccions.—En Rauric Soriano, es caporal des republicans renovers i baladrers, sortí derrotat; li donaren es brou. De manera que fins i tot a Madrid es republicans van cap-avall; primer sempre hi treien cinc o sis diputats.

A León es célebre caporal republicà Azcarate, que es seus li diuen *el Venerable*, sospitós p'es republicans per que dins es janer de l'any 1913 anà a veure el Rei, també és sortit derrotat, li ha tocat es perdre.

A Valencia a on un temps es republicans eren ets amos i en feien tap de pica d'aquella gran Ciutat, ara només han pogut treure dos diputats, N' Azzati i un tal Llorente; es liberals no n'han tret cap, i es carlistes n'han tret un, un nebot des famós Aparici i Guíjarro.

A Azpeitia ha triumfat En Senante, director de *El Siglo Futuro*, caporal integrista, persona digníssima i meritíssima de la Causa Catòlica. A Santander a triumfat un altre integrista, un tal Solano.

A Oviedo i Pamplona ha triumfat el gran Mella, un des més insignes oradors que haja tenguts mai Espanya, gloria altíssima de la Relligió i de la Causa Tradicionalista (jaumista o carlista). Ademés d'En Mella, han triumfat tots aqueix altres jaumistes; En Llorens per Estella, En Gabí Martínez per Tafalla, En Dominguez Arévalo per Aoiz, N'Esteve Bilbao per Tolosa, N' Ampuero per Durango, En Lloses per Olot, i En García Guíjarro, com hem dit, per Valencia.

A Catalunya en general an es republicans els ha tocat es perdre: a Figueres han derrotat En Salvatella, a Vendrell han safalcat En Carner, a Barcelona han pegat de folondres En

Pere Coromines, N'Emilià Iglesias, En Millan, En Queraltó, En Santblancat, En Layret, En Brossa i Mestre Biel Alomar. Es quatre darrer només han tengut deu mil i un parei de cents de vots. En Lerroix i En Giner de los Rios són sortits així mateix, però amb més de quatre mil vots manco que la Lliga Regionalista. En Giner n'ha tenguts 19.907 i En Lerroix 19.690. En canvi la Lliga Regionalista ha trets triufants es cinc candidats que presentava: En Rossinyol (N'Albert), 24.523; En Ferrer i Vidal, 24.337; N' Albalull, 23.769; es Marqués de Camps, 24.254; En Morera i Galicia, 24.102. Això ha succeït a Barcelona, sa gran ciutat republicana, a on En Lerroix feu d'Emperador tants d'anys, que En Moret (Deu l'haja perdonat) le ni envià por tirar a fons la Lliga Regionalista i es *Nacionalisme* de bona cepa, que feia tant de mal d'uis an En Moret i demés companys de política centralista, que dimoni la se'n hauria de dur abans de tocar hores. Amèn! Ja hu poreu fer comptes que n'estam contentíssims de que es regionalistes hagen triumfat a Barcelona. Beníssim!

A fora de Barcelona casi per tot a on presentaven es regionalistes un candidat, l'han tret triufant. A Castellterol ha triumfat En Cambó; a Sta. Coloma de Farnés En Ventosa i Calvell; a St. Feliu de Llobregat En Jansana; a Vilanova i Geltrú En Bertrán i Musitu; a Granollers En Playa; a Manresa En Claret; a Vila-de-muls En En Rahola; a Puigcerdà En Bertrán i Serra; i a Berga En Farguella, proclamat per l'article 29.—Total: catorze Diputats de la Lliga Regionalista.

En les altres eleccions de diputats a corts només en sortiren dotze de diputats regionalistes. De manera que es Regionalisme nacionalista va quart creixent, damunt fuia, reprèn creix com un diner de fil. Mos va bé de tot, gracies a Deu! Endavant ses atxes! ¡Desperta, ferro! firam! firam!

De manera que En Lerroix, tant a Barcelona com fora de Barcelona, va mancabant, lo mateix que es republicans de l'Esquerra Catalana, casi tan penjadors i polissardos com es lerroixistes, tan inemics de Deu i de l'Esglesia com En Lerroix. No n'han tret més que un de diputat aqueix esquerrans, gracies a Deu. I lo célebre és l'Esquerra Catalana se fundà per prendre es poble an En Lerroix i sa classe mitja i sa classe rica a la *Lliga Regionalista*; i, per conseguir això ets esquerrans, feren cap es famós Pere Coromines, que ha acabat per fer-se missatge i sogueu d'En Lerroix; s'ès fusa en mans seues tota sa forsa de l'Esquerra, i ara l'han derrotat a Barcelona es regionalistes de *La Lliga*, i hu ha pres tan tort que diuen que se retira de sa política. Es lo millor que pot fer; Deu no l'hi crida.—De manera que es republicanetxos se son campats malamentíssim devers Catalunya amb aquestes eleccions, tan malament com com dins tota Espanya, que només han trets 19 diputats. Es que s'hi fan ben envant es republicanetxos, no cap an es Poder, sino cap an es Cementeri. ¡Ai d'ells si no se posen bé amb Deu abans de fer es darrer badai! ¡Pegaràn tots de bec dins infern! Allà tocaràn amb ses mans qui és En Barrufet, de qui casi tots són missatges, en lloc d'esser-ho del Bon Jesus, son Criador, Senyor i Redentor. Sembla que es Govern ha trets 235

diputats, En Dato 86, En Maura uns setze, En Lacierva 8, En Melquiades Alvarez 10, es republicans conjuncionistes 13, es carlistes o jaumistes vuit, es regionalistes catalans 15 (es que també ha triuflat a Borges Blanques En Macià, regionalista independent). Ses clarícies sobre es resultat definitiu de tots es districtes son deficientes. Per s'article 29 n'hi ha devers cent trenta de diputats; ara diuen que En Romanones el vol llevar. Ja hu veurem que arribarà a fer aquest homo!

Les Illes Bessones

Bé podrien nomenar-se també *les Cabiries*. El *Cabir* es el vertader segell de l'Arxipèl·la de les Eivices. I la circumstancia de trobar-lo sempre en còves sepulcrales, com a presentalla funerària, fa pensar si son nom vendrà del mot fenici-arabí *cabar*, que vol dir *sepulcre fossa enterrament*, el qua s'apropriarien el grecs sense mirar sa significança, o se'l apropiarien significança i tot.

Una cosa que an els balearics ens crida s'atenció, que se'ns fa estrany, és que, havent igualment dominades els alarbs *les Bessones* i *les Balears*, an aquestes siguen tan nombrosos els noms de lloc (toponímia) de saba moresca i que siguen casi desconeguts a Eivissa i a Formentera. Sembla que s'eivicenc, que en general té s'aire tant o més moresc que es balearic, posà gran esment en esborrar ses deixes, ses recordances dels dominadors. Les poblacions, llevat d'Eivissa la capital *de l'illa principal de les Iàbisas*, com dirien els alarbs, totes tenen nom cristià. I les *hizendes* (possessions, a Mallorca; *llocs* a Menorca). Hi hauria que conèixer l'Arxipèl·la fil per randa, i jo no'l conec. Conec *Biniaràig*, *Biniferri*,... *Balafia*, que és una vall... *Ubarca*, nom d'un cap que entra molt a la mar.

Aprop de Lluch hi ha una possessió que també's diu *Aubarca*, tal vegada vé de *Al barca*, la *bassa*, o *el depòsit d'aigo* (que no es lo mateix que'l *safreig*), que s'aprofitava ja per regar, i més suvint per fer anar els molins. *Portindix* és proper des poble de Sant Juan, i junt amb ell hi ha *Xarraca* i *Calançarra* (a Mallorca hi ha *Sarracó*), noms que podrien significar que allà se tengué un combat, una batalla, ja que les dues paraules inclouen la rel *xarr*, que vol dir batalla, guerra; pensem que, si els alarbs posaren tals noms, la batalla degué esser-hi propicia. No molt lluny està *s'illa Murada*, que degué esser un castell dintre mar.

I tombant més cap a llevant, es troba s'illa de *Tagomago*, que deu voler dir *Montanya del Sabi*, *del que dona bons consells*. Avui a dalt del puig de *Tagomago* hi ha una farola, segueix essent, doncs, la *Montanya del Sabi*, la bona conseera dels navegants. Ja tornam a trobar la *vida* de les paraules.

A Menorca tenim Mahó que en temps antic se digué *Mago*. Els historiadors s'han buidat es cap cercant sa etimologia, i pens que encara l'encal·cen. I jo diria que *Portus-Magonis*, simplement vol dir *Port del Mago*, *Port del sabi*. ¿Qui fou el *Sabi* aquest? Tal vegada els fenicis ens ho dirien... si poguessin.

Es llinatges morescs d'Eivissa representaran persones, families mores, allà establertes, que amb la Reconquesta se convertiren, i perduren: *Arabi*, *Tur*, *Alqueria*, *Macabita*.

Mallorca també té els propis. *Alomar*, *Homar*, *Amer*, *Ben-nàçer* (*Fill del Defensor*). Son ben menorquins: *Al·lès*, *Benejam*, *Seguí* (*jove menor*) *Papelcudi* (*Bab-el-Kudi*, *porta del puig*).

I per acabatai, copiaré lo que de sa presa de Mallorca an els moros diu s'

historiador arab que tradueix En Conde «els moros se entregaren, quedant tributaris amb molt ruins condicions, i lo mateix feren els xerifs de Minorca i de Iebica, que s'oferreren per vexalls i tributaris del rei Gaimis (*En Jaume*). Eren aquests quatre xeiques: Abdalla de Hansaljeuda), Ali de Beni-Saida, Aben Jaia de Beni Fabin i Mohammed Sahib de Alcayor...» Con les quatre alcaries són de Menorca, no sabem quines serien els xerifs de les Iàbiçat que prestaren fe de vassallatge al rei En Jaume.

FRANCESC D'ALBRANCA

Mitjorn Gran (Menorca) 2 Març.

S'Ermita de Santa Llúcia de Manacor

II

Aquesta ermita mos du a sa memoria es nom d'un venerable sacerdot, Mn. Pere Llull i Poquet, anomenat vulgarment *es capella Pere*, que tothom recorda encara amb veneració per sa fama de ses seues grans virtuts i per haver fundat a força de trabais i desprendiment s'actual *Hospici* i *Hospital* de Manacor. Si, an aquesta ermita el jovenet Llull, fill d'ets honrats arrendadors des *Puig de l'Anar*, aprengué abaix de sa direcció d'aquells bons anacoretas ses primeres lletres i unes quantes lliçons de Gramàtica Llatina, mentres nodria es seu esperit amb una sòlida instrucció relligiosa i feia arriellar més i més dins es seu cor sa pietat i es temor de Deu en que l'havien educat es seus pares. Tan agraït va quedar an ets ermitans que, quant va estar ordenat de sacerdot, los tengué ubertes ses portes de ca-seua, per donar-los posada, sempre que haguessen d'anar a la vila. I ell los visitava des siara, moltes de vegades fent, peus descalsos, quant pujava sa costa de sa montanyola, es piadós exercici des *Via-Crucis*.

A s'Ermita des *Puig de Santa Llúcia* no hi solia haver més que tres ermitans. Ja que no és possible, ni tendria interès, posar aquí una relació completa de tots ells, tant sols en treurem qualque noticia biogràfica des documents que tracten d'aquesta ermita i sobre tot de s'obreta manuscrita «*Obitos de ermitaños, ordenados y escritos por el Dr. Domingo Colom y Tomás Pbro. y beneficiado en la Catedral, año 1821*», que conser ven ets ermitans de Valldemossa: Allà visqué per espai de tres anys, després d'haverne passats 20 a *Trinidad*, s'ermità Miquel de la Concepció Vaquer, natural de Ciutat, que era es qui directament va estar encarregat de sa instrucció del jove Llull i Poquet, si bé no tengué es consol de veure'l revestit des caràcter sacerdotal, perque Deu el cridà per donar-li sa recompensa merescuda per ses seues bones obres dia 1 de desembre de 1762, an es 44 anys d'edat; morí de tercianes, i l'enterraren dins sa capella de Sant Jusep de la parroquia de Manacor.—A sa mateixa ermita, i també de febres tercianes, morí dia 4 de setembre de 1766 s'ermità Elías de Sant Pau, natural de Ciutat, de 32 anys d'edat, després d'haver ne passats prop de cinc a s'ermita de Valldemossa i un a sa de Manacor; descansa dins sa mateixa tomba de sa capella de Sant Jusep.—Un d'ets anacoretas més respectables per sa seua virtut i fins i tot p'es seu aspecte, que feia que el comparassen a Sant Pau, fonc s'ermità Andreu de Sant Pau, en el sigle Andreu Moyà, de Binisalem: visqué 6 anys a s'ermita de Sant Nofre, 20 a sa de Randa i 7 a sa de Trinidad come superior, i ets altres fins a 66 que n va estar en el desert, los pasà a Terne-

lles de Pollensa i a Santa Llúcia de Manacor, morint finalment a Valldemossa.—També podriem anomenar s'ermita Bartomeu Coll, entre es que visqueren an es *Puig de Santa Llúcia*, edificat amb sa reccitit de vida i bon exemple tota la vila de Manacor.

Pero aquesta ermita no havia d'esser de llarga durada. L'any 1773 succeïren fets desagradables que ningú esperava i que ocasionaren s'abolició de sa venerable Comunitat. Alguns malanats que no tenien relligió ni conciencia i que s'havien passat p'es cap de fer mal an aquells solitaris, que eren homos tots de Deu, sense reparar en sos medis per conseguir son intent, amagaren contrabandol devers s'Ermita, fent-lo denunciar llevonses a s'Autoritat. Damunt mitja-nit, després des toc de *Matines*, arribaren dalt es *puig* es comissaris per pegar sa sorpresa, varen regonèixer i trobaren efectivament es contrabandol, sense que n'hi hagués cap d'ets ermitans que en sabés res. Poc temps després el Rdm. Bisbe Don Juan Diaz Guerra declarà suprimida sa Comunitat des *Puig de Santa Llúcia*.

De llevonses ensà s'edifici poc a poc s'és anat arruïnant. Des tres cossos que tenia, no més quedà sencer es de man dreta, que és sa casa i dependencies d'ets ermitans. Es de mà esquerra, pis i planta baixa, an es parèixer destinat a cel·les; és casi una ruina s'oratori, que era es còs des mig, edificat damunt un solar de devers 9 metres per 4; té ses voltes esfondrades, però romanen encara ses parets, amb una petita claraboia, un ninxet de pedra damunt es portal i un altre dedins a sa part de s'Epistola a prop de sa piqueta de s'aigo beneïda; sa paret de s'enfront té un portal tapat, que demostra que altre temps s'edifici tenia sortida a part darrera. Ran des camí, poc abans d'entrar dins sa clastra, hi ha encara uns quants ciprers, abres de cementeris i d'ermites.

Sa recordança millor que se conserva és sa figura de Santa Llúcia, renovada modernament, de l'07 metres d'altaria; la solen exposar a sa devoció pública es dia de sa seua festa i durant sa novena que en sa corema se celebra to s ets anys a la Parroquia.

¡Quina llàstima que no se reconstruesca al manco s'oratori d'aquesta ermita, que seria es santuari de Manacor! Sa seua situació a un punt tan solitari, sa distancia de mitja hora no més de sa població, es camí tan ben conservat i sa poca elevació de sa montanya, són circumstancies que afavoririen molt aquesta idea si's tractava de dur-la a la pràctica. I que farien que es *Puig de Santa Llúcia* ben prest tornàs esser un element de gran importancia per fomentar sa pietat i sa vida relligiosa.

Aquest *Puig* té una mirada deliciósissima. Dona gust girar sa vista d'allà dalt cap a la mar, a on se destría sa costa de llevant i de xaloc, que sembla retaiada fent puntes i endinsades, ses cales i es *Port* de Manacor; i si vos girau an es grec, tramuntana, mestral i ponent, veis an es vostros peus casi tot es pla de Mallorca amb tantes de viles i cases de camp i amb tants de pujols i comellers tot rebllits d'abres, fins a sa llargurada serra que mos defensa de sa tramuntana, ocupant es primer terme d'aquest grandios paisatge la vila de Manacor, estesa, com diu D. Jusep M.ª Quadrado dins la seua obra *Islas Baleares*, come demunt un socle o més bé, com una nau anclada dins una mar de verdor, sortint a part demunt, lo mateix que servint-li d'abres, ses torres de ses esglesies. «

T.

Lo sò d'un infant

(A Na Margaida Homar.)

Dins un bres de joncs teixits
revoltat de lliris bells,
tan hermós i pur com ells,
descansa un nin adormit.

Catifa li fan violetes,
papallones lo rodetgen,
son front angèlic oretgen
ab les daurades aletes.

La fitor del sol encés
li empara un dossier de flors,
per fer més dolç son repòs
engronsa l'embat el bres.

Sa font que corre depressà,
per que el renou no'l despert,
entre les herbes se pert
quant per prop d'ell atravessa.

Mil flors l'aire que respira,
ab fins perfums enriqueixen,
per entre els brots que'l cubreixen
el cel pareix que el se mira.

Mentres dins tanta hermosura
en dolsa quietut reposa,
mil somnis color de rosa
venen a dar-li ventura.

Entretenen lo seu sò
imatges a qual mes belles:
sols una entre totes elles
del tot li cautiva el cor.

Veure-la l'umpl d'alegria,
l'encanta el seu dolç sorrís;
mentres la mira ab etsis,
ella ab goig l'acaricia.

Dels flocs de cabells daurats
rissos li fa carinyosa;
an el toc de sa ma hermosa
obri els ulls p'el sò tancats.

La vol contemplar millor,
mira a l'entorn del seu bres,
no la troba, ja no hi és,
l'ha enganat l'ilusió.

L'aire era que l'enganava
fingint-se imatge bella;
no era ella, no era ella
que ab los seus cabells jugava.

Per reprendre lo seu sò,
altre pic los seus ulls tanca:
no ha trobat lo que li manca
per la ditxa del seu cor.

Altre pic tornen venir
los somnis color de rosa,
i ab s'imatge altre pic gosa
que entre les flors veu fugir.

Per veure cumplit son bé,
sa bella imatge li falta;
darrera ella corre, salta,
ja l'agafa, ja la té.

Goijós pensant que l'ateny,
los braços del bres treu fora;
dels rossers que té davora
una rosa ab sa ma estreny.

L'ilusió el torna enganar,
obri els ulls, la rosa mira,
com la veu, alluny la tira,
sense tornar-la mirar.

Per reprendre lo seu sò
altre pic los bells ulls tanca:
no és la rosa lo que manca
per la ditxa nel seu cor.

Quant de nou dormir pareix,
ab passos breus i lleugers,
entre els jasmíns i rossers,
una dona compareix.

El contempla estassada
casi no gosa alenar
de dins el seu cor se'n va
a sa boca una besada.

Tota plena de ventura,
li vol da aquell bes d'amor;
de que's despert lo temor
de cumpli el desitx l'atura.

Sensa dar-le-hi vol partir,
presa el seu amor la té;
a la por que la conté
l'amor supera a la fi.

Aitarse an el bres gosa,
ja noot resistir tant;
dem: el front de l'infant
sa da besada posa.

Elom la besada sent,
se derta ab alegría,
veu natge que ell volia;
ara teu desitx no ment.

Dores s'aixeca lleuger,
se tidins els seus braços,
ab eltroba els dolcos llaços
que men tot el seu bé.

Ja vol reprendre el sò,
ja altpic els ulls no tancà;
tè sa ara, res li manca
per l'axa del seu cor.

MANUELA HERNEROS.

Fets dn submarí alemany

Dijous matí arribà de Barcelona es vapor allorquí *Key En Jaume II* i dugué 33 ipulants o mariners des vapor franc *Vega*, de Marsella, que un subma alemany tirà a fons a trenta cinc mès de Barcelona, entre Barcelona i Mallorca. Aquest vapor francès era de 4800 tonellades i dufa una càrrega de 500: café, cacau, tabac i cauxú; se'n anava cap a Marsella i venia del Brill, Riu de la Plata i Bahía, d'on era s'itit dia 20 de mars. El di megre es dters les onze del matí es mariners *el Vega* senten dues canoades, i b'lla a flor d'aigo un submarí alemany. El capità fa aturar es navili i tirar a la p'ir dues barquetes de salvament i hi travallen tots es mariners amb so càrta i demés personal. Parfeix sa barqueta des Capità cap an es submarí, cè los sortia a l'encuantra. Se topen, un oficial submarinenc davalla a sa brqueta amb dos mariners armats que tuen dues bombes i fan anar sa barqueta an es *Vega*; com e-hi són, que el s'lemanys anaven a posar-hi ses bombes es comandant des submarí dona de en contra, ets alemanys se'n torn an es submarí, i aquest etziba set canoades i llavó un torpell, que ferí es partament de màquines, i es *Vega* censa a afonar se, i a la una i un què desaparegué de tot davall s'aigo; submarí s'espitxà. Ses dues barquets plenes des mariners naufreces pegn b'rdada cap a Barcelona; la mar ava molt moguda, se feu mitján capvòre, se pongué es sol, vengué sa fca negra i devers les nou veuen es fas d'un vapor, i fonc es *Jaume II* delallorca, que afinà ses senyes que bien ès de ses barquetes, s'aturà, is trenta tres naufreces hi pujaren; es *me II* seguí cap a Mallorca i hi arà dijous dematí. Sembla que aquest vor *Vega* auxilià es naufreces des vaj barceloní *Principe de Asturias*, sant 143 espanyols. S'*Islenya Marita* oferí an es naufreces del *Vega* totant haguessen menester, i s'embaran dijous mateix cap a Barcelona arribar per terra a Marsella.

Sei calci que es carragament del *Vega* va un tres milions de francs.

Corre la v que es comandant des submarí dig an es des *Vega*:—Aquest vapca fa quatre que n'hem tirats a fons t'avui. Si fòsseu estat inglesos, nos hauriem donat temps de sortir desvili.

I llavó diu que es comandant des submarí dorn es des *Vega* una búxula per poianar cap a on volguessen i bengà per fer senyes en sa nit.

Es vapor *Ilorca*, anant com ràpid cap a Barcel, dijous dematí, devers les cinc, topues llanxes amb 28 mariners des vor anglès *Orbock-kean* que un subm alemany havia tirat a rons entre Morca i Tortosa dimars hora baixa, iant a sa tripulació deu

minuts de temps per buidar. S'*Orbock-kean* venia de Liorna i anava cap a Valencia i Beltart.

Dijous arribà a Barcelona es vapor *Villena* amb 30 mariners des vapor anglès *Agnus* que un submarí alemany havia tirat a fons, també entre Mallorca i es Continent. S'*Agnus* era sortit de Barcelona dimars cap a Bilbao, i dimegres, sa dematinada, el topa es submarí; l'envià a fons, donant abans deu minuts de temps a sa ttipulació per espitxar-se'n. Es 30 mariners de l'*Agnus* que el *Villena* salvà només eren d'una llanxa; es de s'altra llanxa pararen an es port de Valencia.

Aqueis submarins alemanys donaràn molt que fer an es seus contraris, que perillen campar-s'hi malamet ferm.

I no hu trobau que ja comensaria a esser hora que s'acabàs aqueixa guerra? Qui ès capaç de calcular tot es naufratx que causa per terra, per mar i a l'aire? Ja ès una miseria així mateix que ets homos, germans com som tots i fiis d'un mateix Pare, que ès Deu nostre Senyor, s'hagen d'esbenar i matar uns amb altres, com si fossen feres seuvatges del desert!

N'Arnau

VII

Es bo de veure que arribariem suats a Binifardell perque es sol que havíem amparat, era d'allò més maleit i malambros.

Com entràrem dina ses cases, ja trobàrem taula posada, amb unes tovaies netes de bugada, uns tassons de crestai tot lluents com si fossen de diamant, piles de plats blancs amb un torcaboques damunt, aplegat en forma de capell de Pare Etern, i una cuiera i una forqueta de plata i un guinavet de manec de plata també a cada banda des plats, i a's mig de sa taula platets d'olives come melles i salers i plats de figues flors, pomes i peres com es puny, i llavó que de dins sa cuina sortia una oloreta d'arròs sec i d'escaldums i de carn rostida, que n'hi havia per perdre-hi es corbam.

Sa Madona, Na Bet-Maria i Na Xerafina eren ses qui havien mogut tot allò i trescaven de casta forta per dins sa cuina i es rebost per tenir-ho tot a punt quant caiguessen les dotze, perque l'Amo ès un homo que només s'entada si ses dones no tenen llest d'ora es be renar, dinar i sopar. Així ès que aquelles tres reveleres, quant noltros arribàrem, just varen guaitar des portal de sa cuina per respondre a sa nostra coral escomesa, demanant-ne que dispensàs si no sortien perque estaven en s'enllestir es dinar nostro, perque sa criada ja tenia prou que fer en s'enllestir es des missatges. A's dematí jo ja les havia pregat que no fessen res extraordinari, sino just allò de cada dia, però bones estaven elles per creure'm i no treure s'estam!

Sobre tot, asseguts adins la casa noltros tres per des suar i refer-mos des cansament de sa davallada de *St. Salvador*, cauén les dotze, i s'entrega l'Amo amb sos homos d'era, i es paraier major que venia de *garbetjar* i dos llauradors de bous que feien gorei i es pastor, es bouer, es porquer i s'oguer que tenien ses guardes tencades i amb so recapte corresponent.

Tota aquella tracalada de missatges i guardians, setze o desset entre tots, posen peus devall taula, es paraier-major diu es *Pare nostro* a *St. Francesc*, que mos don es pa de cada dia i ses *Tres-Avemaries* a la Mare de Deu per que mos quart de mal i de coses que no convenguen; se fan sopes dins s'escudella (uns plat vert ben fondo en forma de mitja taronja, amb una oreieta a cada banda per agafai), sa criada los ho pren, se'n va a una olla d'aram com

un covo a posar-hi dues o tres cuerades de cuinat, fent fer caramull a s'escudella, i los ho torna, i aquells missatges i guardians dassa qui dassa bones cuerades dins l'ànima! Era un gust veure menjar aquella gent. Vos assegure que no n'hi havia cap de desmenjat ni que perdès ses manades p'es rostoi.

—Dones! crida l'Amo com fonc dins la casa i que mos hagué escomesos i demanat sobre s'eixida a *St. Salvador*. Surt aquí de sa cuina sa Madona i li diu:

—¿Què ès? ¿Que ja t'han tret ses rates es be renar de dins sa panxa?

—I estona que fa! diu l'Amo. ¿I com teniu sa cosa?

—Que vos poreu assure a sa taula! diu ella. ¡Hala, D. Pau! i tots es demés! ja sa taula són ses feines!

L'Amo me fa sure davora ell, a la dreta, i En Miquel a l'esquerra i En Tòfol i Na Bet-Maria a s'altra banda. De sa Madona no hi ha que parlar-ne; no se volgué moure de sa cuina, en no esser per venir-mos a dir que menjàssem molt si no la volien fer quedar malament; Na Xerafina només seia a estones a sa taula perque amb sa criada duien i se'n duien plats i abocaven aigo com un gel que entelava es tassons perque sa cisterna es molt gran i llavó amb una cantina que pega dins es celler, i dona a s'aigo una frescor fora mida.

Lo primer que mos dugueren, fonc un arròs sec que ets àngels e-hi, cantaven de bo que era, i vos assegure que tots e-hi pegàrem una bona petgellada; llavó pilotes en salsa, llavó costelles rebossades, llavó los capons farcits, llavó fruita i melles torrades, i entre i entre de tan saboroses menges i venga timbola i altra timbola! primer de vi negre ben bufarell i sa darrerria de vin blanc vitenc ferm.

Sobre tot, ell no n'hi hagué cap que no fés un cap de taula de primera, i lo més gustós fonc sa conversa que mo guèrem, perque lo que's diu aquella gent de Binifardell són come cadellats de molí per conversar.

I ¿qui dirieu que pagà la festa? Idò N'Arnau i *Achille Gorghetti Amplabucca*.

—¿Vol dir vostè, D. Pau, me demanà l'Amo, vol escriure sa *Vida* des gran bereiol de N'Arnau?

—Si, l'Amo! dic jo. Trob que s'ho mereix, i la vui escriure.

—Bono, diu l'Amo, i aquesta *Vida* ¿que s'ha de posar damunt cap diari?

—Això encara ès mal de dir, responc jo. Lo primer ès escriure-la, i llavó ja vorem què en feim.

—I hi ha de posar tot quant ha fet i farà N'Arnau? diu Na Bet Maria?

—Sa teua beneita! diu Na Xerafina, mentres mos abocava aigo fresca. ¿Com no hu veus que n'hi ha massa de coses de N'Arnau que no són posadores.

—Anau malament, al-lotes, dic jo. Le hi hem de posar tot per que sa veja tot lo que ès i espera esser es gran reveler.

—Idò, diu l'Amo, ja se pot preparar per escriure beneitures, virollades i betzolerías per llarc.

—Com més n'hi haurà, millor! dic jo.

—Ara lo que no sé, diu l'Amo, com e-hu prendrà son pare, En Xesc, que ès tot un homo de bé, però que té es seu genió, i poria prendre-hu per sa part que crema i haver-hi un disgust.

—Bono, diu En Tòfol, ell tampoc D. Pau no cregueu que se'n vaja a publicar-ho tot d'una ni amb tots es noms i armes. Ets escriptors ja saben desfressar sa cosa de manera que venen a dir-ho tot sensa que les puguén agafar.

—Lo que ès es nostro oguer, diu Na Bet Maria, sempre que torna de sa *Muntanya* amb ses egos, mos ne conta de coses de N'Arnau i de ses seues Ties, que n'hi ha per esbutzar-se de riure. Jo lo que trob gros que l'amo'n Xesc permeta tant d'abris de N'

Arnau, vui dir que tudi tants de diners de ses Ties.

—Però bé, diu l'Amo. ¿I quin remei li queda? si ses Ties van bruiades amb so reveler, si se creuen que ès tot lo món, que serà lo que negú ha vist mai, Rector, Canonge, Bisbe...

—Bon Bisbe mos do Deu! diu sa Madona, guaitant des portal de sa cuina. Es que an aqueixes germanes d'En Xesc sempre les ha mancada una saó.

—I de sa des'bril, que ès sa millor, diu l'Amo. Però succeeix que, com son pare les favorí molt an es testament perque veia que no anaven de casar, són molt riques, i no tenen gust en cap altra cosa més que en comanarse a Deu i fer raig i roi de diners per N'Arnau; i no hi ha que anar-les a sermonar que estiguen alerta que s'estornell no les fassa fetxada com manco no s'ho pensaràn, perque tammateix no s'ho escolten. En Xesc m'ho ha dit moltes de vegades que s'hi veu apurat de tot, perque si ell los comensava a posar emperons sobre N'Arnau, serien capaces a donar-li un disgust gros, mudant es testament, fent hereu un extern. An En Xesc no li venia bé que N'Arnau deixàs es Seminari per cursar es Batxiller i prendre es títol de Misser; no hi creu ell en res de tot això i veu segur que s'al-lot farà sa prova des ruc: ni sortirà misser ni capellà ni un fòtil mort, sino un perdut, si Deu no hi alsa la mà.

—¡Me'n fii tant des seu misseratge ni capellanatge com d'unes cases que cauén! digué aquí Na Xerafina. ¿Sabeu que conta s'oguer? Que, com s'estornell ès devers So'n Palafanga, no fa més que aluiar ses al-lotes joves que hi cap-lleven: figaleres, cuidores de melles i d'oliva; i, com més garrides i galanxones són, més les se mira. Figurau-vos que un pic es nostro oguer, veient aquestes coses, s'atansà a dir-li:—¡I jo'm pensava que es qui estudié de capellà, no les se miraven gaire a ses al-lotes? I ¿que no sabeu quina resposta li va fer N'Arnau? Idò li digué:—Germanet, mai m'hauria pensat que anàsseu tan enrera de colcador! ¿Quin mal e-hi ha de mirar ses al-lotes, que són obres de Deu tan polides? Jo no les me mir per res de mal, sino p'es seu *tipo*! I es nostro oguer no li va sebre respondre perque no va entendre tal paraula. Així ès que, quant vengué aquí, un dia me demanà que volia dir *tipo*; jo le hi vaig donar a entendre, i llavó me contà tot això, i moltes d'altres coses que no són bones per dir i que no les ha fetes mai cap estudiant de capellà que sia arribat a aplec.

—Bono, digué aquí Na Bet Maria. ¡Basta veure! a N'Arnau i sentir-lo una mica, per coletgir que serà tant capellà com sa coa des moix, en no esser *capellà moro* o *protestant* de l'engàn!

—Al-lotes, dic jo, se veu que no li teniu gaire la pia a N'Arnau.

—Ni gens! diu Na Xerafina. ¡I lo que'm sab greu que En Tòfol vaja tant amb ell! per allò de que *qui va amb un co'a, a's cap de s'any e-hu són tots dos*.

—I a mi ¿què m'ha de fer? s'exclama En Tòfol. Si jo hagués d'esser capellà, encara encara! Sobre tot, no'm miris tan beneit que ell m'haja de dur a perdre! Si jo vaig amb ell, ès per riure i asplaiar-me, quant un està cansat d'estudiar.

—No, digué aquí l'Amo: si jo me temia de que tu prens gens es seu trofí, te privaria d'anar amb ell, amb tot i haver-hi tanta d'amistat amb So'n Palafanga!

—I ¿què en direm des seu misseratge? s'exclama Na Bet Maria.

—Si mai arriba a pendre'n es títol; diu l'Amo, no voldria per res del món que defensàs cap causa meua!

—Ni meua tampoc! responc sa Madona, guaitant des portal de sa cuina

per veure com anava la cosa devers sa taula.

—Per lo que jo he pogut veure, diu l'Amo, N'Arnau no és més que un hipòcrita; tot es seu salt es d'enganar ses Ties com unes xines, fent-los veure des blanc negre, pintant-los St. Cristòfol nan, allà on tothom sab que era gegant, fingint-se molt devot i que frissa ferm d'arribar a dir missa, i darrera aquelles bereioles, se menja amb sa vista ses abotes que li vénen davant, i que, si li van per darrera o p'és costat, es ben prompte de girar-s'hi. I si los diuen res d'això a ses Ties, s'exclamen que tot és mal que li posen de s'enveja que li tenen, i que no poren sufrir que haja d'arribar a esser tant.

—Jo lo que puc dir, diu sa Madona, guaitant de bell nou des portal de sa cuina, que fas lo possible per no topar-me mai amb aquelles dues blaies, perquè sempre me mouen de s'embàlit, i ja n'estic fins a ses rels des caibis.

—Sobre tot, diu l'Amo: no'm cab baix de mon barret tal homo. I sempre que'm vé avinent, le hi dic a son pare, que ja fa temps que comensa a estar-ne empimpat.

Aquí En Tofol me feu uida que mudassem de conversa perquè no li agradava gota es trobi que son pare havia pres. I ¿què fas jo? Moc de ses batudes i de si hi havia molts de cavaions i de si retia molt. A-les-hores l'Amo prengué ses esquelles, i me'n donà una enquesta ben espinzellada.

Es qui *tocava* dalt s'era comensa a cridar *forques!* i l'Amo diu an es missatges, que encara fumaven, asseguts p'en-terra per estar més frescs dins sa casa de darrera.

—Hala ablots, si hi anam! que ja mos criden! ¿Que m'ho dispens, D. Pau, si el deix! fins més tart!

I se'n arà amb sos homos d'era a ventar, ben acanalat i resolt.

En Miquel tenia massa ganes d'haver-les una estona amb Na Xerafina, i se posa a ajudar-les a ella i a Na Bet Maria, a llevar taula i arreconar trasti des dinar, mentre sa Madona i sa criada dinaven dins sa cuina, i allà rallaven p'és colzos uns i altres.

A-les-hores En Tofol me diu:

—¿Que vol que anem un poc a s'era a veure ventar?

—Anem hi dic jo.

I encara no fòren dafora, com En Tofol m'entima aquesta:

—Bono, D. Pau! per amor de Deu que no public aquestes coses de N'Arnau que li he contades, fins d'aquí un parei d'anys! Sino'm dona paraula d'honor de que no hu publicarà per ara, no li puc dir res pus, sense exposar-me a que mon pare me rompa una espija, perquè jo regonec que En Mena i jo tenim bona part de culpa en tot lo que N'Arnau ha fet i farà perquè noltros, perriure, li deim coses i coses, i tot s'ho beu i mos escolta; i hu veig massa bé que estam ben exposats a que tot s'arribi a fer públic i que noltros mos ne duguem un mala esmorçada.

—Jo te don paraula d'honor, vaig jo dir, de que no publicaré res de tots aqueis secrets fins que tu me digues que hu puc publicar.

—Si és així, le hi diré tot, s'exclama En Tofol. Però no le hi diré davant En Miquel, sino que, si vostè diu que vol veure En Mena, com ja fa molts d'anys que'm convida per anar d'estiu a Sóller a passar una setmana amb ell, com jo hi seré, li escric a vostè que hi vengui; i entre En Mena i jo le hi contarem tot.

—¿Vol dir encara hi ha més? dic jo.

—Jo le-hi asseguro, diu En Tofol. Per lo mateix, si vostè a totes passades se'n vol anar a Felanitx avui mateix, jo le hi acompanyaré i seré amb vostè a ca'n Miquel fins que se'n vaja a Ciutat; però ben alerta a motar gens de N'Arnau!

—Entesos, dic jo.

Amb això ja fòren a s'era, a on l'Amo i es missatges *ventaven* a la vela,

i tots prenim una forca i jhala a ventar amb ells!

—¿Que me'n direu? Ell *ventàrem* fins an es *traspalar*, que n'han de sebre per posar-hi es dits.

Sobre tot, no mos ne moguérem de s'era fins que *tenguérem nel*, que tota sa tracalada s'espità a ses cases a berenar d'ensiam, que dins una partida de plats grans, taiucat i trempat amb sal i oli i vinagre vertaderament feia menjera.

Sa madona el mos volia fer tastar, però no mos bastà cor pegar cap cuièrada perquè a mig-dia havíem fet massa bon cap de taula.

L'Amo, sa Madona, Na Bet Maria, Na Xerafina i En Tofol, me volien fer romandre, jo les vaig arribar a convèncer que no poria esser per cap vent del mon, i a-les-hores diuen a un missatge que anàs a enganxar es carretó de Ca'n Miquel, mentre jo me despedia d'aquella bona gent, dant-los mil gracies de tant i tant com havien fet per mi; i ells me contestaren que jo demostraria que me'n anava content d'ells, si hi tornava un altre dia per estar-hi quatre o cinc dies.

I ¿quina vos pareix que la férem llavò? Idò mos posàrem dins es carretó En Miquel, En Tofol i jo, i cap a Felanitx manca gent.

Arribam a Ca'n Miquel, i son pare, i N'Angela Maria m'enflocaren que no m'escaparia d'haver d'estar amb ells lo manco lo manco tres dies. A forsa de distraetjar, arribàrem a compondre-hu per un dia: passàrem el Rosari, sopàrem i, com sa sòn mos petrucava, mos n'anam a jeure; i lo endemà l'Amo'n Llaureta me feu contar lo que havia succeït a ca-nostra des que mon pare, que Deu tenga, deixà de dur blat a vendra a sa *Cortera* de Felanitx; me passàrem una estona per dins aquella vila tan delitosa i senyorívola, llavò dinàrem, i un dinar que va esser de pinyol vermei, tant bo com es Binifardell; passàrem tot lo sant de-cap-vespre ralla qui ralla, fins que se feren les cinc, vaig donar milions de gracies an aquella bona gent de lo bé que m'havien tractat, m'acompanyaren a l'estació; i amb un *amb-Deu siau!* sortit de lo més endins des cor, m'afic dins es *tren*, i cap a Ciutat s'és dit!

PAU FORA-EMBUIS.

Es moro i es cristià

Això era i no era una vila de moros i cristians que sempre estaven com es ca i es gat.

Una vegada havien de fer Ajuntament i no sabien com sortir-ne d'aquell endiumenjat.

A la fi resolgueren treure sòrts d'un cristià i d'un moro que discutissen; i que si es cristià i guanyava, s'Ajuntament seria de cristians; i si guanyava, es moro, s'Ajuntament seria de moros.

Treuen sòrts, i toca sa sort a un senyor cristià, molt ric, però que patia de sa caixa de St. Pere, era xemeroi.

Aquell senyor se posà molt mal a pler, perquè lo que deia ell:

—Bono! ¿com he de sortir jo a discutir amb negü, si no sé per que me seny amb sa man dreta? si som més beneït que es pa de munició?

Se'n va an el Sr. Rector, le hi conta, i es Rector li diu:

—No tengueu ansia de res. Es vengut des servici del Rei un fii de s'Escolà, que sab i tot el dimoni a on se colga. Vostè fassa posar un vestit seu an es fii de s'Escolà i li amoll dins sa mà una *dobleta de sis lliures*, i ell ja se'n desfarà des trumfos.

An aquell senyor li agradà s'idea; crida es fii de s'escolà, li fa un parlament aquell diu que sí, es senyor li fa posar un vestit seu, i de cop descuit li deixa caure una *dobleta de sis lliures* dins sa mà, i aquell reveler tot content.

Arriba es dia selietjat per sa discu-

ssió, es fii de s'Escolà se presenta tot aixarmat a s mig de sa plassa de la vila; es moro hi compareix també.

Los havien alsat un cadafal per homi; e-hi pugen, es cristià amb un pa davall xella, es moro mans buides.

—Escolta diu es cristià an es moro: trob que convé discutir amb senyes, i així no mos desbarataràn.

—Troba que has pensat bé, diu es moro. Per part meua, pots esser partit.

Aquí es cristià alsa un dit; com es moro se'n tem, n'hi alsa dos. Es cristià llavò n'hi alsa tres. A-les-hores es moro enrevolta una mà a l'aire i se treu una poma de sa butxaca, mostrant-la a tothom; aquí es cristià mostra es pa que duia davall xella.

Tota sa gent, com veren aquells embavins, no sabien, tant moros com cristians, si hu havien de prendre tort o si se'n havien d'alegrar.

A la fi un pren sa paraula, i diu:

—Aqueis dos homos ja s'han fetes massa senyes. Mos haurien d'explicar què dimoni volen dir aqueixes senyes. Sobre tot, que'm tirin d'una passa si jo n'he entesa cap.

—Aquest homo parla bé! diu tothom. ¿Que s'expliquin aqueis discutidors!

—Bono! diu es cristià. Jo he comensat a fer senyes, es moro que comens a explicar.

—Ben pensat! ben pensat! diu tothom. Que comens es moro!

Aquí es moro pren la paraula i diu:

—Idò vos diré ara allò que he entès que me volia dir es cristià i allò que li he volgut dir jo amb ses seryes que li he fetes. Quant ell ha alsat un dit, he entès que me volia dir que'm pegaria un toc; i jo n'he alsats dos per fer-li avinent que n'hi pegaria dos de toes. Llavò ell n'alsa tres de dits, i he colletgit que'm deia que me'n pegaria tres de tocs. A-les-hores he enrevoltada sa mà a l'aire per significar que l'agafaria p'és coll i le hi torceria, com si fos gall o pollastre, i li he mostrada sa poma que duia dins sa butxaca per donar-li a entendre que tendria forsa per torcer-le-hi an es coll; però ell llavò m'ha mostrat es pa, i aquí m'ha aculat, perquè ja no hi ha menja més bona ni més profitant: en menjau tota la vida i no vos ne cansau mai. Ja no tenc res pus que dir!

Tots es moros que eren allà, escolta qui escolta, comensaren a fer sa cara mostia i a muscletjar, dient:

—Ja la mos ha feta aqueix! ¿Com hem de gonyar si ell mateix ja vé a declarar-se vençut! ¡Ja mos n'haurem d'estrenyer es cap de tenir s'Ajuntament nostre!

—¿Que puc comensar sa meua explicació? diu llavò es cristià.

—¡Ja l'hauríes d'haver acabada! diu tothom.

—No res idò, comensem! diu es cristià. Aquest moro és anaf molt fuit amb tota sa seua explicació; l'ha bollada de cap a peus. Quant jo he alsat un dit, volia dir que no hi ha més que un Déu; i ell n'ha alsats dos, i jo he entès que volia dir que hi ha Deu i Mahoma. Jo llavò n'hi als tres de dits per fer-li avinent que hi ha ses tres divines Persones de la Santíssima Trinitat, Pare, Fill i Esperit Sant, tres Persones reialment distintes i un sol Deu vertader! Llavò ell ha enrevoltada sa mà a l'aire i m'ha mostrada sa poma; i jo he entès que volia dir que Adam i Eva, menjant sa malaïda poma, mos torceren es coll a tots cometent es pecat original, fent-mos fii de maledicció, esclaus del dimoni (maleït sia ell i qui prega per ell!) i deshertats del cel. I jo llavò li he mostrat aqueix pa que duia, que representa es còs de Jesucrist, perquè hi torna quant es capellà en sa missa diu ses paraules de la Consagració. I li he mostrat es pa an es moro per donar a entendre que la Sagrada Eucaristia, que és es pa del cel, compòn tot es mal que Adam i Eva feren amb so menjar-se aquella poma del dimoni. I ara digau tots si he gonyat o no he gonyat!

Aquí tots es cristians roeren en mans-belletes i se posaren cridar:

—Hem gonyat! hem gont! Benissim! S'acció és nostra! Nos ha d'esser s'Ajuntament!

Es moros mateixos se daren per perduts, i s'Ajuntament hag d'esser des cristians.

¡El diantre va esser aque fii de s'escolà per safalcar es moro
No hi ha com esser vius!

¡Ah idó!

Es nostro benvolgut cfrare *Correo de Mallorca* dimars psat dugué aqueix telegrama:

«Madr t. 11 (1'00) A saarrera sessió que la Reial Academia e l'Historia ha celebrada, s'acordà proposar a s'Estat que declar Monum't Nacional es convent de St. Vicen Ferrer de Manacor», això és, es claure de dit convent, es més notable d Mallorca, fora es de St. Francesc Ciutat, i que és vertaderament unagloria de de Manacor, de Mallorca i d'Espanya, que uns quants revelers, fts de cap, s'havien passat per s'escueler de tomar-lo p'és seus fins i efeqs.

Damunt es mateix diari p'rti dimegres un articlet defensand aqueix claustre, pero apuntant sa por e que qualcú no li fassa amb el temps que feren l'any 1912 contra sa *Porta de Sta. Margalida* de Ciutat, que in vespre hi posaren barrobins i coet de dinamita, i l'esfondraren. Això jo és fins i tot factible; sa *Porta de Sta. Margalida* estava en joli, tota sola, no hi habitava negü, i per això vení bé cometre-hi s'atentat que hi comèren, barbatxo i seuvatge. Es claustre des convent de St. Vicen de Manacor no és lo mateix; perquè hi ha sa *Casa de la Vila*, es jutjat de l.^a Instan a i es Jutjat Municipal, s'Administració de Correus i de Telegrafs, ses Presons, la Guardia Civil, una Escol, es Pares Dominics; e-hi viuen una partida de families. ¿Que succeïria si sap seuvatge, si cap criminal s'atana a fer-ho que feren a sa *Porta de Sta. Margalida*? Vaja! no se pot conrar es cas d'aquella *Porta* amb solastre de Manacor. ¡Que estiga traül s'articulista de *Correo de Morca!* Ens crega que no va bé essetan pessimistes! ¡Ja se n gordan m de caure es contraris des claustre de Manacor de fer contra tal edifices que s'assembla lo que se feu crra sa *Porta de Sta. Margalida!*

Noticies de Manacor

Es vengut no fa gaire el Rt. Juan Casulla, de l'Orde de Pares Predicars, per estar an es Convent de Manacor, os n'alegram molt, perquè, essent català còs, porà confessar i predicar, que sa gent tenga. Amén que el P. Casulla tenga salurompre i que li pec un ram de feneria d'aquemes apostòlica, per porer fer molt, perol de fruit! Amén que sia així!

¿Sabeu aquella paret des *oter* que es Preres Dominics feren entre s'orre de ses Pantes i s'Estació des Carril, je una ventada, setmanes enera, los ho tot Idò ja l'han aixecada, i ben forta que l'feta. No hi creim que cap altra ventada lo to!

Milions de gracies, gloriosos de St. Domingo, per aqueixa bona obra i fets d'entretenir ets ablots i proporcionlos divertiments honests, allunyant-los cibius i d'ante-sales d'infern! Bé fets de dantar-los des carrers i plasses i d'educar-loístianament, civilisadament, ensenyant-los virtuts civiques per que demà siguen edans exemplars. Sols Deu vos ho pot pa tot aquest é que fets a s'alotea manaco, i an es pares mares i a tot Manacor!

S'anyada des baixos va bé a, gracies a Deu: ses faves bé de tot, es b prou bons, civades i o ordis se son comts molt. Ets abres i arbusts deixen prou quistjar: encara ets aubarcoquers i figueren es qui fan més bonda i s'aguanten més.

Que Deu nostro Senyor, snvé, encara componga ses coses de modmanera que s'anyada capiti bé.

Bons siguem noltros, que Llnai falta.